

MERISOTATAITO I-II

**Komentajakapteeni
Golovinin käsikirjoitus
merisotataidon
oppikirjaksi**

toimittanut Ville Vänskä

MERISOTATAITO I ja II

Merisotataito I-II

**Komentajakapteeni Golovinin laatima käsikirjoitus
merisotataidon oppikirjaksi**

Toimittanut Ville Vänskä

© 2017 **Ville Vänskä**

Tämän teoksen tekstin ja kuvien jäljentäminen ilman lupaa painamalla, monistamalla, skannaamalla tai muilla tavoin kielletään tekijänoikeuslain mukaisesti.

Kannen suunnittelu: Minna Vänskä

Kustantaja: BoD™ – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: Books on Demand GmbH, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-951-568-001-3

Sisällysluettelo

Esipuhe	13
Mikael Golovin ja hänen aikansa	15

Ensimmäinen osa

Johdanto	32
I. Yleiset perusteet	37
1. Poliitiikan, strategian ja taktiikan yhteys	37
Strategia	37
Taktiikka	37
2. Varoja, henkilökuntaa ja sotasuunnitelmia koskevat työt	37
Poliitiikan tehtävät	37
Strategian tehtävät	38
3. Strategian periaatteet	39
Päämaali	39
Vihollisen laivaston lyöminen	39
Saarto	39
Ratkaiseva taistelu	39
Ratkaisemattomat taistelut	40
Taistelun ratkaiseva hetki	40
4. Meren valtiuden merkitys	42
Valtiuden edut	42
Täydellinen valtius	43
Kiistanalainen valtius	43
Merisodan päämaali	44
5. Merisotatoimien kohteet	44
Sotatoimilinjan valinta	44
Sotatoimen kohteet	45
Harhateille joutuminen	46
6. Taistelun periaatteet	47

Kaiken taistelun yhteiset periaatteet	47
Vihollisen pyrkimysten huomioonottaminen	49
Voimien keskitys	49
Äkillisyys	50
Keskinäinen avunanto	51
Vahvojen puolten hyväksikäyttö ja heikkojen peittäminen	51
Omien voimien jakaminen vihollisen voimien hajoittamisen aikaansaamiseksi	52
Keskeisasema	53
Loppusanat	54
Moraalisten tekijäin vaikutus	54
 II. Meristrategian liikkumattomat apuneuvot	 56
1. Maantieteellisen aseman vaikutus	56
Maan asema	56
Maantieteellisten asemien keskinäinen suhde	56
Leveysasteen merkitys	57
2. Sotatoimien tukikohdat	57
Maatukikohdat	57
Uivat tukikohdat	58
 III. Sotatoimet aavalla merellä	 59
1. Hyökkäys ja puolustus	59
Maapuolustus	59
Meripuolustus	59
Laivasto ja passiivinen puolustus	60
Heikomman toiminta	60
Vahvemman toiminta	61
Meristrategian suhde passiiviseen puolustukseen	61
2. Taistelu meren valtiudesta	61
Vahvistavat toimenpiteet	61
Korjaukset taistelun jälkeen	62

3. Hyökkäys rannikkoa vastaan ja rannikon puolustus	63
Hyökkäyksen tarkoitus	63
Rannikon puolustus	64
4. Maa-alueiden valtaaminen merisotavoimien avulla	64
Joukkojen kuljetus	65
Oma laivasto vallitsee merta	65
Valtius merellä kiistanalainen	65
Vihollisen laivasto vallitsee merta	66
Puolustus maihinnousua vastaan	66
Pienten voimien maihinlasku	66
Kuljetuslaivojen lukumäärä	67
5. Risteilijäsota	68
Risteilijäsodan tarkoitus	68
Vihollisen päävoimien hajoittaminen	68
Kauppasota	68
6. Saarto	70
7. Läpimurto	71
Läpimurron tarkoitus	71
Läpimurron luonne	71
8. Rannikkolinnoitusten pommittaminen	72
9. Aavanmeren sodankäynnin laivatyypit	72
Panssarilaivat	72
Kevyet risteilijät	72
Linjaristeilijät	73
Torpedoveneet	73
Sukellusveneet	73
Apulaivat	74
Eri laivatyyppeiden yhdenmukaisuus	74
IV. Sotatoimet rannikolla ja saaristossa	75
1. Varsinainen rannikkopuolustus	75
2. Saaristosota	76

3. Rannikon laivatyyppit	77
Rannikkopanssarilaivat	77
Tykkiveneet	77
Miinanlaskijat	78
Torpedoveneet ja sukellusveneet	78
V. Meristrategian apukeinot	80
1. Sotasuunnitelma	80
Sotasuunnitelman välttämättömyys	80
Sotatoimilinjan valitseminen	80
Laivanrakennusohjelma	80
2. Yleinen mielipide	81
Yleisen mielipiteen epäedullinen vaikutus	82
Yleisen mielipiteen hyvät vaikutukset	82
3. Tiedon hankinta ja sensuuri	82
Tietojen hankinta	82
Sotasensuuri	83
VI. Meristrategiset harjoitukset	84
1. Suuret sotaharjoitukset	84
2. Merisotapeli	85
VII. Merisotavoimien järjestely	87
1. Yleiset perusteet	87
Mekaaninen yhteys	87
Orgaaninen yhteys	87
Itsenäinen toiminta	87
2. Jako osastoihin	88
3. Johto	88
Johdon velvollisuudet	88
Itsenäinen alote	88

Toinen osa

Johdanto	93
I. Hyökkäysaseet	95
1. Puskuri	95
Puskurin vaikutus	95
Puskuritaistelu	96
Kuollut ympyrä	97
Säännöt puskuritaistelua varten	97
2. Torpedo	98
Yleiset ominaisuudet	98
Torpedon hävitysvoima	98
Osumisvarmuus	100
Päätelmät	100
Taulukko torpedohyökkäyksistä	101
Hyökkäyksen perusteet	102
Torpedon taktilliset ominaisuudet	102
Hyökkäyssuunnan määrittäminen	104
Säännöt hyökkäystä varten	104
Säännöt hyökkäyksen torjumista varten	104
Hyökkäykset eri tahoilta	105
Loppusanat	106
3. Miina	106
Johdanto	106
Miinojen käyttö	106
Miinasulkujen vaarattomaksi tekeminen	107
Loppusanat	108
4. Tykistö	108
Ominaisuudet	108
Erilaisten ammusten teko	109
Panssarigranaatti	109
Miinagranaatti	109

Puolipanssarigranaatti	110
Räjähdysaineen vaikutus	110
Sytytysputki	111
Osuman vaikutus	111
Panssarigranaatti	111
Miinagranaatti	113
Johtopäätökset	113
Ampumisnopeus	114
Osumisvarmuus	114
Moraalinen tila	115
Koulutus	116
Tekniikka	116
Järjestely	117
Historiallinen osumaprocentti	117
Ohjaus	118
Laki etäisyyden muuttumisesta liikkumattomaan maaliin	119
Laki etäisyyden muuttumisesta liikkuvaan maaliin	121
Muuttumattoman etäisyyden säilyttämisen ehdot	121
Etäisyyden valinnan perusteet	124
Tykkien kaliberi ja rakenne	124
Etäisyysmittari ja tähtäin	126
Tykkimiehistön koulutus	126
Panssarin vahvuus ja sijoitus	127
Pystysuoran ja vaakasuoran panssarin merkitys	128
Maalin koon vaikutus	129
Päätelmät	129
Keinot etäisyyden pysyttämiseksi muuttumattomina	131
Ammunta – diagrammi	134
Suuntakulman valinta	135
Osumispintadiagramma	137
Loppusanat	141

Komentajakapteeni Mikael Golovin palveli vanhempana luutnanttina keisarillisessa Venäjän laivastossa ottaen osaa muun muassa Riianlahden taisteluun linjalaiva Slavan mukana heinäkuussa 1915. Vapaussodan jälkeen Golovin liittyi itsenäisen Suomen laivastoon ja hänet määrättiin vuonna 1919 perustettuun, vuosina 1919-1920 Katajanokalla toimineeseen, Meriväen kouluun johtamaan merkinantokoulutusta. Vuonna 1921 Golovin määrättiin merikadettiosaston eli merisotakoulun johtajaksi Arkadiankadulla toimineeseen kadettikouluun.

Venäjän laivastossa palvelleena Golovin hallitsi useita eri aineita ja oli lisäksi etevä opettaja. Hänen opetusvastuullaan olivat muun muassa merenkulkuoppi ja tähtitiede. Lisäksi hänen tiedetään laatineen ehdotuksen Suomen Laivaston rakennusohjelmaksi ja ehdotuksen Suomen Merisotakouluksi.

Nyt kirjaksi toimitettu Golovinin vuonna 1920 laatima oppikirja Merisotataito I-II on varhaisin Suomessa käytetty merisotataito-oppiaineen oppikirja. Käsikirjoitus jakautuu kahteen osaan, joista ensimmäinen käsittelee meristrategiaa, merisodan päämääriä ja erilaisia merisodan muotoja. Jälkimmäinen osa keskittyy enemmän taktiikkaan ja tekniikkaan. Kaikkiaan merisotataito on erinomaisen kattavasti laadittu ja teksti on säilyttänyt luettavuutensa. Mielenkiintoiseksi kirjan tekee sen ajattomuus. Edelleen merivoimat saavat perustella olemassa oloaan hyvin maavoimakeskeisessä mielipideympäristössä. Merisotataito on myös erinomainen aikalaisnäkemys merisodankäynnistä ja kuvaa hyvin aikakauden merisodankäynnin ihanteita.

Kirjan toimittanut komentaja Ville Vänskä (s. 1974) on toiminut urallaan merisotataktiikan pääopettajana Merisotakoulussa ja merisotaopin vanhimpana opettajana Maanpuolustuskorkeakoulussa. Hän on harrastanut merisotahistorian tutkimusta useita vuosia ja julkaissut aiemmin kirjan: Merisota - Historia, teoria ja nykypäivä (Docendo, 2015).

